Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PAPATHANASIOU, THANASIS N.
Un pustnic din Sfântul Munte în inima orașului: Sfântul Porfirie Kavsokalivitul / Thanasis N. Papathanasiou; trad. din lb. neogreacă de Constantin Emanuel Dumitru. - Iași: Doxologia, 2019
ISBN 978-606-666-846-0

I. Dumitru, Constantin Emanuel (trad.)

2

©Ed. En Plo
Kolokotroni 49, Atena 105 60
Tel.: 0030 210 3226343 - Fax: 0030 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
facebook.com/enploeditions.gr
Prima ediție: ianuarie 2014

© Doxologia, 2019
ISBN 978-606-666-846-0

Thanasis N. Papathanasiou

Un pustnic din Sfântul Munte în inima orașului:
SFÂNTUL PORFIRIE KAVSOKALIVITUL

Traducere din limba neogreacă de
Constantin Emanuel DUMITRU

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului TEOFAN,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2019

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Text prelucrat al referatului prezentat la cea de-a XVIII-a Conferință Internațională Ecumenică de Spiritualitate Ortodoxă cu tema „Societatea și pustia", Mănăstirea Bose (Italia), 10 septembrie 2010.

A fost publicat în revista *Synaxi* (2011), pp. 50-67.

Aici, textul este reprodus cu câteva îmbunătățiri.

Textul a fost publicat, de asemenea, în limba italiană, în volumul Conferinței „Un esicasta del Monte Athos al cuore della città: Padre Porfirio Kafsokalyvita (1906-1991)", *Communione e Solitudine*, edizioni Qiqajon, Comunità di Bose, Magnano 2011, pp. 231-254, și în limba rusă: „Исихаст Святой Горы в сердце города: отец Порфирий Кавсокаливит (1906–1991)", http:// www. bogoslov.ru/text/1710327.html.

Cuprins

Câteva lămuriri 7

Plecare sau sosire? 9

Cele două iubiri 28

Dragostea înseamnă părtășie la durerea celuilalt 37

Toți oamenii sunt frați 42

Kavsokalivit și aghiorit până la sfârșitul vieții 49

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Un pustnic din Sfântul Munte în inima oraşului: Sfântul Porfirie Kavsokalivitul

Câteva lămuriri

Cercetarea teologică a vieţii şi a învăţăturii personalităţilor contemporane de pe firmamentul Bisericii este un exerciţiu aparte, pe care l-aş numi „exerciţiu al întâlnirii cu lumea de astăzi", în sensul că implică strădania de a distinge curentele ce alcătuiesc conjunctura actuală, de a observa cu atenţie ce anume aduce cu sine fiecare prezenţă, de a determina punctele de convergenţă şi de divergenţă, de a înţelege teologia ca act viu. Toate acestea implică efortul exerciţiului uceniciei şi al dreptei judecăţi, efort la care sunt angajaţi, e adevărat, toţi cei botezaţi, dar căruia îi stă împotrivă

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Morfeu al unilateralităţii şi al îndreptăţirii de sine.

Trebuie să mărturisesc că am primit cu reţinere provocarea dezvoltării acestui subiect, pe care, pe de o parte, îl simt ca pe o provocare fermecătoare, fiind legat de aspecte diacronice ale misiunii Bisericii, și, pe de altă parte, îl resimt ca pe un risc, ca pe o abordare tatonantă a unor lucruri care mă depăşesc. Și dificultatea abordării acestui subiect mai este legată de un aspect. Părintele Porfirie (1906-1991, canonizat ca sfânt al Bisericii Ortodoxe în ziua de 27 noiembrie 2013) nu a publicat aproape nici un text scris al său[1]. Avem la dispoziţie doar mărturii ale celor care l-au văzut şi l-au ascultat vorbind, care, așa cum este și firesc, prezintă o deosebită diversitate.

[1] După câte știm, singurul său text este testamentul său duhovnicesc, două pagini de însemnări, pe care l-a întocmit cu aproximativ şase luni înainte de adormirea sa în Domnul. Vezi *Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου Βίος καί Λόγοι*, Editura Sfintei Mănăstiri Hrysopighís, Haniá, °2008, pp. 185-187.

Parcurgerea acestora creează impresia că în unele dintre ele sunt redate, într-adevăr, opinii ale Părintelui, însă în altele sunt generalizate, fără discernământ, opinii pe care Părintele le-a exprimat ocazional sau (cu atât mai rău) cuvintele pe care le-a rostit sunt folosite drept confirmare a convingerilor naratorului!

În privinţa aceasta nu se poate face deocamdată nimic, decât cercetare teologică plină de respect, care, în timp, ar putea arăta ce este autentic şi ce nu. Adică avem de-a face din nou cu un exerciţiu în privinţa căruia ne și dorim să nu eșuăm în chip dramatic!

Plecare sau sosire?

Mulţi sunt sfinţii despre care vorbea (cu diferite ocazii și prilejuri) Sfântul Cuvios Porfirie. Cred însă că putem să ne oprim la trei dintre aceştia: Sfântul Ioan Colibaşul, din secolul al V-lea, Sfântul Porfirie, Episcopul Gazei, din secolul al V-lea, şi Sfântul Andrei Criteanul,

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

din secolul al VIII-lea. În legătura sfântului cu aceştia se descoperă, poate, această fragilă confruntare între punctele de convergenţă şi de divergenţă, care, aşa cum am spus, contribuie la configurarea situaţiei actuale.

Părintele Porfirie şi-a mărturisit în mod repetat marea dragoste pe care o avea pentru Sfântul Ioan Colibaşul şi pe care a început să o simtă pe la vârsta de doisprezece ani, când a citit pentru prima oară viaţa sfântului. În Sfântul Munte s-a dus, şi chiar la o vârstă fragedă, tocmai din dorinţa de a se face următor sfântului[2]. Dar care a fost viaţa Sfântului Ioan Colibaşul? Potrivit sinaxarului[3], pe când avea vârsta de doisprezece ani, Sfântul Ioan a refuzat perspectiva unei cariere strălucite,

[2] *Βίος καί Λόγοι*, pp. 72, 185, 227, 289.

[3] Simeon Metafrastul, *Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου*, PG 114, 567A-582D. De aici s-a inspirat şi Sfântul Nicodim Aghioritul, *Συναξαριστής τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ*, Editura Dómos (prima ediţie, Veneţia, 1819), vol. al II-lea, Atena, [2]2005, pp. 69-70.

a părăsit pe ascuns casa părintească, s-a făcut monah la cunoscuta Mănăstire a Achimiţilor (a „celor neadormiţi")[4]. Acolo, diavolul îl îndemna să părăsească viaţa monahală aprinzându-i dorul de părinţi. Pentru a rezista în faţa acestei ispite, Ioan s-a întors la casa părintească, însă ca un monah cerşetor necunoscut. Părinţii săi nu l-au recunoscut şi i-au îngăduit să-şi facă o colibă sărăcăcioasă lângă poarta casei lor. Acolo a trăit în nevoinţe timp de trei ani, şi cu puţin timp înainte de a adormi în Domnul, şi-a dezvăluit identitatea mamei sale.

[4] Este vorba despre comunitatea monastică înfiinţată în Constantinopol, în anul 450, de Arhimandritul Alexandru. Vezi Robert F. Taft, „Akoimetoi, Monastery of", în: *The Oxford Dictionary of Byzantium* (ediţie îngrijită de Alexander P. Kazhdan ş.a.), Ed. Oxford University Press, vol. I, New York – Oxford, 1991, p. 46. La mijlocul secolului al V-lea, mănăstirea a fost mutată pe ţărmul răsăritean al Bosforului, fapt ce se reflectă în relatarea din sinaxar atunci când se spune că, pentru a se ajunge la mănăstire, era nevoie de corabie [*op. cit.*, 572A]. Conform sinaxarului, Sfântul Ioan s-a născut în anul 460.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Aici se cuvine să semnalăm un amănunt ce merită atenţie. Sfântul Ioan Colibaşul şi Cuviosul Porfirie au în comun, pe de-o parte, dorinţa aprinsă pentru retragerea în pustie, iar pe de altă parte, anularea plecării în pustie. Sfântul Ioan a rămas pustnic până la sfârşitul vieţii sale, însă a revenit în lumea pe care o părăsise. La fel, Cuviosul Porfirie a păstrat până la sfârşitul vieţii sale dragostea pentru chilia sa din Sfântul Munte, însă a părăsit-o înainte de a împlini 20 de ani. 65 de ani din cei 85 ai vieţii sale pământeşti i-a petrecut în mijlocul societăţii. Sfântul Porfirie are însă ceva în plus, ce depăşeşte măsura Sfântului Ioan. După cum povestea el însuşi, pe când vieţuia în Sfântul Munte, l-a cuprins năvalnic starea de îngrijorare pentru părinţii săi şi pentru un văr al său, de dragul căruia se gândea să meargă în lume pentru a-l aduce cu el în fericirea Sfântului Munte[5]. Însă şi Părintele Porfirie, şi duhovnicul lui au respins aceste

[5] *Βίος καί Λόγοι*, p. 52.

gânduri, considerându-le ispite. Eventualitatea întoarcerii în lume a fost eliminată. Şi totuşi, ceea ce s-a întâmplat în continuare (la iniţiativa lui Dumnezeu, potrivit propriei relatări) a fost de neînchipuit: părăsirea definitivă a Sfântului Munte şi întoarcerea în lume[6]. Nu însă de dragul rudelor sale, ci pentru toţi oamenii, de care se simţea legat nu printr-un fapt de natură biologică (rudenia de sânge), ci printr-un „salt" în libertate – dragostea. Cuviosului Porfirie îi aparţine acel sfat cutremurător adresat tuturor cadrelor didactice, adică celor care au o mulţime de copii, dar nu după trup: „Dragostea voastră să fie adevărată. Să nu-i iubiţi [pe copii] cu dragoste omenească, aşa cum fac, de obicei, părinţii, pentru că în acest fel nu îi veţi ajuta"[7].

Spaţiul în care a vieţuit şi şi-a desfăşurat activitatea Cuviosul Porfirie a fost zona cea

[6] *Βίος καί Λόγοι*, pp. 37, 54. A părăsit Sfântul Munte din pricina unei boli grele, de care suferea.

[7] *Βίος καί Λόγοι*, p. 433.